Jonavos Janinos Miščiukaitės meno mokyklos
pagrindinio muzikinio formalųjį švietimą papildančio
ugdymo programos
4 priedas

TAUTINIAI INSTRUMENTAI

I SKYRIUS
MUZIKAVIMAS

1. Pagrindinis instrumentas (kanklės, birbynė, lumzdelis, skrabalai) – pasirenkamasis pagrindinis Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos dalies privalomojo branduolio dalykas (toliau – dalykas).

2. Dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniui tobulintis muzikos atlikimo valdymo įgūdžius, ugdytis muzikalumą, kūrinių interpretavimo pagrindus.

3. Dalyko tikslas – padėti mokiniams tobulintis muzikos atlikimo valdymo įgūdžius, įgyti muzikos kūrinių interpretavimo pagrindus.

4. Dalyko uždaviniai. Siekiama, kad per dalyko pamokas mokiniai:

4.1. ugdytųsi atlikimo techniką;

4.2. dalyvautų koncertinėje veikloje, įgytų muzikos atlikėjų patirties;

4.3. sąmoningai skirtų laiko savarankiškam mokymuisi, kūrybinėms paieškoms.

5. Dalyko struktūra. Dalyką sudaro trys veiklos sritys:

5.1. muzikos atlikimo technikos įvaldymas;

5.2. muzikos kūrinių interpretavimas;

5.3. muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

6. Didaktinės nuostatos:

6.1. pamokose lavinami pradiniame ugdymo etape įgyti muzikos atlikimo valdymo įgūdžiai, integruojamos teorinės žinios.

6.2. mokiniui sudaromas individualus repertuaras, atsižvelgiant į kiekvieno mokinio asmeninį gebėjimų lygį ir poreikius. Užduotys parenkamos didėjančio sudėtingumo principu. Skatinant mokymosi motyvaciją, didelis dėmesys skiriamas muzikinei veiklai planuoti (koncertai, konkursai, festivaliai);

6.3. pamokose naudotini mokymo(si) metodai (pvz., stebėjimas, klausymas ir imitavimas, demonstravimas, lyginimas, vaizdiniai, emocinis imitavimas, sceninės išraiškos pratybos) ir mokymo(si) strategijos, kurios atitinka amžiaus tarpsnių ypatumus, suteikia galimybes ugdytis savarankiškai, padeda sąmoningai tobulintis instrumento valdymo techniką, interpretaciją ir skatina veiklą socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

6.4. įvertinant visų ugdymo sričių pasiekimus fiksuojama mokinių pažanga, nustatomi dalykinių gebėjimų lygmenys. Vertinimu siekiama padėti mokiniams mokytis, įsivertinti atsižvelgiant į pasiektus rezultatus kelti tolesnio mokymosi tikslus.

7. Mokinių pasiekimai:

<table>
<tr><td colspan="2">1. Veiklos sritis – muzikos atlikimo technikos įvaldymas.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nuostata – sąmoningai plėtoti atlikimo technikos ir savarankiško mokymosi įgūdžius, noriai siekti muzikavimo kokybės.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Esminis gebėjimas – naudoti išmoktus technikos elementus, atliekant sudėtingesnį repertuarą.</td></tr>
<tr><td>Gebėjimai</td><td>Žinios ir supratimas</td></tr>
<tr><td>1.1. Tobulinti garso išgavimo techniką.</td><td>1.1.1. Žinoti ir panaudoti garso išgavimo būdus, atliekant muzikinį kūrinį;
1.1.2. lavinti muzikos instrumento galimybes;
1.1.3. žinias apie instrumentą panaudoti kokybiškam garsui išgauti.</td></tr>
</table>

1.2. Atlikti sudėtingesnės faktūros bei ritminio piešinio muzikinius tekstus.	1.2.1. Skaityti iš lapo įvairius kūrinius; 1.2.2. tikslingai vartoti ir paaiškinti muzikinius terminus; 1.2.3. išvardyti kūrinio formos elementus, muzikos kalbos priemones.
1.3. Susikoncentruoti konkrečioms užduotims atlikti.	1.3.1. Naudoti teisingą pirštuotę; 1.3.2. pastebėti ir atlikti artikuliacijos nuorodas; 1.3.3. paaiškinti, kas sukuria kūrinio charakterį.
1.4. Efektyviai planuoti saviruošos laiką.	1.4.1. Paaiškinti savarankiško mokymosi naudą; 1.4.2. savarankiškai parengti ir atlikti muzikinį tekstą.
2. Veiklos sritis – muzikos kūrinių interpretavimas.	
Nuostata – siekti suprasti ir atskleisti kūrinio interpretacinį sumanymą.	
Esminis gebėjimas – išraiškingai atlikti muzikos kūrinius, logiškai parengti interpretacinį planą.	
2.1. Atskleisti muzikos kūrinio nuotaiką, žanro ypatumus.	2.1.1. Paaiškinti muzikos išraiškos priemones, būdingas tam tikram žanrui; 2.1.2. pritaikyti įgytas teorines bei praktines žinias interpretuojant kūrinį.
2.2. Išraiškingai ir įtaigiai atlikti kūrinius.	2.2.1. Apibūdinti interpretacinio plano sumanymą; 2.2.2. ieškant interpretacinių sprendimų klausytis kitų atlikėjų įrašų, juos lyginti.
3. Veiklos sritis – muzikos atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostata – noriai dalyvauti koncertinėje veikloje ir ugdytis sceninę patirtį.	
Esminis gebėjimas – paruošti koncertinę programą ir perteikti ją klausytojui.	
3.1. Viešai atlikti paruoštą koncertinę programą.	3.1.1. Apibūdinti koncertinės aplinkos privalumus ir trūkumus; 3.1.2. atlikti ir kaupti įvairų repertuarą; 3.1.3. įvertinti savo pasirodymą.
3.2. Dalyvauti muzikiniuose projektuose, konkursuose, festivaliuose.	3.2.1. Paaiškinti viešų pasirodymų naudą; 3.2.2. aptarti savo ir kitų pasirodymus.

8. Turinio apimtys:

8.1. muzikos atlikimo technikos įvaldymas:

8.1.1. instrumento galimybės, kūno laikysena, kvėpavimas, harmoninės klausos garso, ambušiūro formavimas, tembro niuansai; smulkioji, stambioji (akordinė) technika; aplikatūra; pirštuotė, rankų funkcijų koordinavimas; įvairaus garso išgavimo būdai; mažorinės, minorinės gamos pagal metodinės grupės reikalavimus.

8.1.2. Tautiniai instrumentai (kanklės, birbynė, lumzdelis, skrabalai): 5 skirtingo charakterio ir stiliaus kūriniai, vienas iš jų stambios formos, 2 etiudai.

8.1.3. Programos vykdymo procese svarbus aspektas – skaitymas iš lapo. Naujo teksto suvokimo ir nagrinėjimo įgūdžiai ugdomi sistemingai.

8.2. Muzikos kūrinių interpretavimas. Kūrinių forma, meninė idėja, žanrų ypatumai. Interpretaciniai sumanymai, jų aptarimas, analizė, vertinimas ir įgyvendinimas. Kūrinių klausymas, lyginimas.

9. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
1. Muzikos atlikėjo technikos įvaldymas.		

Atlikdamas muzikos kūrinius, žino išmoktų muzikos kalbos techninių elementų naudojimo taisykles ir metodus nurodytus mokytojo. Skaito ir nagrinėja tekstą padedamas mokytojo.	Kryptingai naudoja muzikos kalbos techninius elementus, geba rasti individualų sprendimą. Sistemingai atlieka saviruošos užduotis.	Puikiai valdo muzikos atlikimo techniką, kūrybingai ją naudoja rengdamas programą, geba savarankiškai paruošti kūrinį. Savo muzikinėje veikloje geba pritaikyti kitų muzikinių dalykų įgytas žinias.
2. Muzikos kūrinių interpretavimas.		
Remdamasis elementariomis žiniomis, padedamas mokytojo, analizuoja mokytojo nurodytus kūrinius. Interpretuoja kūrinius vadovaudamasis mokytojo nuorodomis.	Vadovaudamasis aptartais kriterijais analizuoja ir atlieka įvairių žanrų ir stilių muziką, vertina savo ir draugų kūrinių interpretacijas.	Pateikia originalių minčių kūrinių interpretacijos klausimais, žino ryškiausių muzikų kūrinių interpretacijas. Analizuoja savo ir draugų muzikos kūrinių interpretacijas.
3. Muzikos atlikėjo raiška.		
Mokytojo paskatintas, dalyvauja kūrybinėje veikloje mokykloje Mokytojui padedant apibūdina aplinkos muzikinius reiškinius.	Žino kultūrinėje aplinkoje vykstančius reiškinius, juose dalyvauja, pasako savo nuomonę apie savo ir kitų kūrybinę veiklą. Kartu su mokytoju aptaria įgytus įgūdžius ir jų tobulinimą ateityje.	Savarankiškai domisi ir dalyvauja vykstančiuose renginiuose. Sugeba organizuoti individualų ir kolektyvinį muzikavimą. Puikiai suvokia sceninio artistiškumo principus. Drąsiai išsako nuomonę ir pastabas apie savo ir kitų veiklą. Sieja savo kūrybinę patirtį su įgytomis žiniomis, mokydamasis kitų muzikinių dalykų.

II SKYRIUS
ANSAMBLIS

10. Ansamblinis muzikavimas (toliau – Ansamblis) – atlikėjo raiškos Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal dalyką papildantis dalykas.

11. Ansamblio paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniams muzikuoti ansamblyje, ugdytis ansamblinio muzikavimo gebėjimus, plėtoti kūrybiškumą ir muzikalumą.

12. Ansamblio tikslas – atliekant skirtingų žanrų, stilių ir sudėčių ansamblinę muziką ugdytis ansamblinio muzikavimo pagrindus, siekti susiklausymo ir darnos.

13. Ansamblio uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

13.1. ugdytųsi kolektyvinio muzikavimo gebėjimus;

13.2. mokytųsi išraiškingai ir įtaigiai muzikuoti;

13.3. atliktų parengtas programas koncertuose.

14. Ansamblio dalyką sudaro trys veiklos sritys:

14.1. ansamblinio pojūčio ugdymas;

14.2. kūrinių ansambliams interpretavimas;

14.3. atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

15. Didaktinės nuostatos:

15.1. ansamblis suprantamas kaip 2-12 atlikėjų grupė, siekianti darnaus kolektyvinio muzikavimo. Galimi įvairūs ansamblio sudėties variantai: instrumentiniai, vokaliniai ar mišrūs;

15.2. ansamblio repertuaras sudaromas iš įvairių žanrų ir stilių kūrinių. Atsižvelgiama į kiekvieno ansamblio nario instrumento ar balso valdymo galimybes;

15.3. per ansamblinio muzikavimo pamokas mokiniai mokomi muzikuoti kartu. Tobulinami skaitymo iš lapo įgūdžiai, ugdomas savarankiško darbo, repeticijų poreikis;

15.4. parengę programą mokiniai savo gebėjimus ir pasiekimus pademonstruoja įvairioms klausytojų auditorijoms – klasės, mokyklos, miesto, regiono ar kt.;

15.5. mokiniai, padedant mokytojui, mokosi analizuoti atliekamą repertuarą. Klausomi ir aptariami kitų atlikėjų koncertai, įrašai;

15.6. mokinių pasiekimai vertinami individualiai, atsižvelgiant į kiekvieno asmeninį indėlį į ansamblio skambėjimą. Mokytojas mokinių mokymosi rezultatus aptaria su kiekvienu ansamblio dalyviu. Atsiskaitymai gali būti organizuojami koncerto forma, taikomas apibendrinamasis vertinimas.

16. Mokinių pasiekimai:

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Veiklos sritis – ansamblio pojūčio ugdymas.	
Nuostata – siekti darnaus ansamblio skambėjimo.	
Esminis gebėjimas – tiksliai atlikti savo partiją ansamblyje, ansambliškai muzikuoti.	
1.1. Tiksliai ir išraiškingai atlikti savo partiją ansamblyje.	1.1.1. Tiksliai intonuoti; 1.1.2. groti ritmiškai, nurodytu tempu.
1.2. Ansambliškai muzikuoti.	1.2.1. Girdėti ir derintis prie kitų ansamblio narių.
2. Veiklos sritis – kūrinių ansambliams interpretavimas.	
Nuostata – siekti plėtoti įgytą muzikinę patirtį, noriai muzikuoti kartu su kitais.	
Esminis gebėjimas – ansambliniam muzikavimui būdingomis interpretacinėmis priemonėmis perteikti atliekamo kūrinio charakterį.	
2.1. Išraiškingai ir įtaigiai perteikti atliekamų kūrinių charakterį, emocijas.	2.1.1. Naudoti interpretacijos ženklus atliekant kūrinį; 2.1.2. nusakyti ir pagrįsti kūrinio interpretacijos variantus.
2.2. Tikslingai vartoti muzikinės kalbos elementus.	2.2.1. Nusakyti kūrinio muzikos kalbos ypatumus; 2.2.2. taisyklingai atlikti įvairius štrichus, dinamikos ir tempo nurodymus.
3. Veiklos sritis – atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostata – atsakingai ruoštis koncertams, pasirodymams scenoje.	
Esminis gebėjimas – darniai atlikti parengtą ansamblio programą.	
3.1. Atlikti kolektyvo parengtą koncertinę programą.	3.1.1. Suprasti bendrų repeticijų svarbą ir aktyviai jose dalyvauti; 3.1.2. būti atsakingam dėl kitų ir kokybiškai atlikti savo partiją.
3.2. Dalyvauti mokyklos, miesto, muzikiniuose projektuose, renginiuose.	3.2.1. Meniškai ir kūrybiškai atlikti ansamblio parengtą muzikinę programą; 3.2.2. koncertuoti mokykloje, mieste, regione.

17. Turinio apimtys:

17.1. per pusmetį mokiniai parengia 2-3 kūrinius;

17.2. siekiama kiekvieno ansamblio nario išraiškingo muzikavimo: aiškaus ritminio pulsavimo, tikslaus intonavimo, dinaminio, tembrinio balanso;

17.3. atliekama įvairių stilių, žanrų muzika pagal mokinių pasirengimo lygį.

17.4. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
1. Ansambliškumo pojūčio ugdymas		

Muzikinės kalbos žinios ir ansamblinio muzikavimo įgūdžiai atitinka minimalų turinį. Stokojama susitelkimo bendram tikslui.	Gerai skaito iš lapo. Girdi ir derinasi prie kitų ansamblio narių.	Puikiai skaito iš lapo ir atlieka savo partiją. Greitai įsimena muzikinį tekstą.
2. Kūrinių ansambliams interpretavimas		
Mokytojui padedant sudaro kūrinio interpretacinį planą. Muzikuojant trūksta išraiškos.	Tiksliai atlieka savo partiją ansamblyje. Siūlo kūrinio interpretacinio plano variantus.	Puikiai pritaiko įgytas žinias. Įtaigiai ir išraiškingai muzikuoja ansamblyje.
3. Muzikinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Pasyviai dalyvauja koncertinėje veikloje. Nevisada pritampa prie kitų ansamblio narių.	Siekia gerai pasirodyti. Scenoje aktyviai muzikuoja.	Scenoje puikiai muzikuoja, naudodamasis įgyta ansamblinio muzikavimo patirtimi.

III SKYRIUS
SOLFEDŽIO DALYKAS

18. Solfedžio dalyko (toliau – Solfedžio) paskirtis – sudaryti sąlygas sistemiškai plėtoti mokinio prigimtinius bendruosius muzikinius gebėjimus, suteikti bendrųjų ir muzikinių kompetencijų.

19. Solfedžio tikslas – prigimtinių bendrųjų muzikinių gebėjimų: ritmo, dermės, intonavimo pojūčio, klausos, muzikinės atminties, muzikinio raštingumo lavinimas.

20. Solfedžio uždaviniai:

20.1. formuoti intonavimo įgūdžius;

20.2. lavinti metrinės pulsacijos bei ritmikos santykio pojūtį ir suvokimą;

20.3. išmokti pagrindinius muzikinio rašto elementus ir gebėti juos pritaikyti užrašant iš klausos žinomą ar savo sukurtą muzikos melodiją;

20.4. žadinti domėjimąsi muzika bei kitomis kultūros formomis, ugdant mokinių muzikinį skonį, skatinant mąstymą ir emocijas.

21. Solfedžio mokymuisi skiriamos 2 akademinės valandos per savaitę;

22. Solfedžio mokinių pasiekimai:

1. Veiklos sritis – intonavimas.	
Nuostata – siekti tikslumo intonuojant atliekamą muziką.	
Esminis gebėjimas – tiksliai intonuoti melodijas mažoro, minoro ir kitose diatoninėse dermėse.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Intonuoti intervalus bei akordus mažoro ir minoro dermėse nuo garso.	1.1.1. Sudaryti intervalus ir akordus dermėse, žinoti jų pavadinimus ir ypatumus; 1.1.2. žinoti intervalų ir akordų sandarą; 1.1.3. žinoti raidinių akordų pavadinimų sudarymo principus.
1.2. Tiksliai solfedžiuoti vienbalses ir dvibalses melodijas įvairiose dermėse.	1.2.1. Žinoti dermių ypatumus ir skirtumus; 1.2.2. išlaikyti tempą.
1.3. Atliekant dvibalses melodijas girdėti kitą balsą.	1.3.1. Žinoti polifoninės ir harmoninės muzikos atlikimo ypatumus.
2. Veiklos sritis – ritmavimas.	
Nuostata – siekti ritmavimo tikslumo, suprasti šio tikslumo svarbą muzikoje.	
Esminis gebėjimas – atpažinti ir atlikti ritminius darinius sudėtiniuose, kintamuosiuose ir mišriuose metruose.	

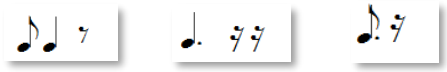
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Tiksliai atlikti ritminius darinius sudėtiniuose, kintamuosiuose ir mišriuose metruose.	2.1.1. Nustatyti ir išvardyti panaudotus metrus; 2.1.2. išlaikyti tempą; 2.1.3. žinoti pagrindines dirigavimo schemas.
2.2. Sukurti ir atlikti ritmo darinius sudėtiniuose ir kintamuosiuose metruose.	2.2.1. Užrašyti sukurtus ritminius darinius, naudojant žinomus muzikinius ženklus; 2.2.2. paaiškinti metroritminius elementus ir natų grupavimo principus.
3. Veiklos sritis – muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas.	
Nuostata – pritaikyti teorines muzikos žinias.	
Esminis gebėjimas – klausa atpažinti, apibūdinti ir užrašyti skambantį muzikinį tekstą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Klausa atpažinti ir užrašyti klausomų muzikos tekstų savybes.	3.1.1. Nusakyti muzikos teksto metrą, tonaciją, dermę; 3.1.2. atpažinti, įvardyti ir užrašyti intervalus, akordus, harmoninius junginius.
3.2. Atpažinti ir užrašyti girdėtą arba sukurtą melodiją.	3.2.1. Naudoti muzikos užrašymo ženklus ir gebėti paaiškinti jų reikšmes; 3.2.2. skirti dermės laipsnius ir apibūdinti melodinę liniją.

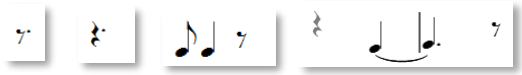
23. Turinio apimtis – 2 pusmečiai, 2 pamokos per savaitę:

4 klasė (pagrindinio ugdymo pirmieji metai)	
1. Veiklos sritis – intonavimas.	
Nuostata – siekti tikslumo intonuojant atliekamą muziką.	
Esminis gebėjimas – intonuoti melodijas mažoro ir minoro dermėse.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Intonuoti gamas, intervalus mažoro ir minoro dermėse ir nuo garso.	1.1.1. Gamos: mažorinės- C, G ,F, D, B, A, Es minorinės- a, e, d, h, g, fis, c; dur-natūrali, moll- natūrali, harmoninė, melodinė; 1.1.2. intervalai: sekunda (d, m), tercija (d, m), kvarta(gr), kvinta (gr), seksta (d, m), grynoji oktava ir prima, septima (d, m).
1.2. Intonuoti akordus mažoro ir minoro dermėse.	1.2.1. Intonuoti tonikos trigarsį ir jo apvertimus: sekstakordą, kvartsekstakordą, S ir D trigarsius; 1.2.2. kadencijos ir harmoniniai junginiai su minėtais akordais (pvz.: T5 –T6 – S5 – T46 – D5 – T5).
1.3. Tiksliai ir išraiškingai solfedžiuoti vienbalses melodijas.	1.3.1. Solfedžiuojant diriguoti arba pulsuoti; 1.3.2. transponavimas sekunda aukštyn ir žemyn; 1.3.3. natas skaityti smuiko (a-f2) ir boso raktuose.
2. Veiklos sritis – ritmavimas.	
Nuostata – siekti ritmavimo tikslumo, suprasti šio tikslumo svarbą muzikoje.	
Esminis gebėjimas – atpažinti ir atlikti ritminius darinius paprastuose ir sudėtiniuose metruose.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Tiksliai atlikti ritminius darinius paprastuose ir sudėtiniuose metruose.	2.1.1. Žinoti dviejų, trijų, keturių ketvirtinių, trijų, keturių, šešių aštuntinių metrus ir jų dirigavimo schemas;

	2.1.2. atpažinti ir atlikti ritmines grupes: aštuntinė su tašku ir šešioliktinė, triolė, sinkopė; 2.1.3. atlikti ritminius kanonus, rondo.
2.2. Sukurti ritminius darinius paprastuose ir sudėtiniuose metruose.	2.2.1. Gebėti sukurti ir užrašyti ritminius darinius, naudojant žinomus muzikinius ženklus; 2.2.2. gebėti sukurti melodijai ritminį pritarimą.
3. Veiklos sritis – muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas.	
Nuostata – pritaikyti teorines muzikos žinias.	
Esminis gebėjimas – klausa atpažinti ir užrašyti skambantį muzikinį tekstą.	
3.1. Klausa atpažinti ir užrašyti klausomą muzikos tekstą.	3.1.1. Skirti dermės laipsnius ir apibūdinti melodinę liniją; 3.1.2. ritminiai ir melodiniai sakinio ar periodo trukmės diktantai paprastuose metruose, tonacijose iki 3 ženklų.
3.2. Klausa atpažinti ir apibūdinti klausomų muzikos tekstų savybes.	3.2.1. Naudojantis muzikiniais terminais apibūdinti klausomą kūrinį; 3.2.2. nustatyti ir įvardyti girdėto kūrinio žanrą ir atlikėjus.
3.3. Atpažinti ir užrašyti girdėtą arba sukurtą melodiją.	3.3.1. Nesudėtingų melodinių ir ritminių frazių kūrimas ir užrašymas; 3.3.2. melodijoje atpažinti išmoktų intervalų, akordų melodinę liniją; 3.3.3. naudotis muzikos užrašymo ženklais ir galėti paaiškinti jų reikšmes.
5 klasė (pagrindinio ugdymo antrieji metai)	
1. Veiklos sritis – intonavimas.	
Nuostata – siekti tikslumo, intonuojant atliekamą muziką.	
Esminis gebėjimas – tiksliai intonuoti melodijas mažoro, minoro ir kitose diatoninėse dermėse.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Intonuoti gamas, intervalus bei akordus mažoro ir minoro dermėse ir nuo garso.	1.1.1. Gamos: mažorinės ir minorinės iki 4 ženklų (imtinai). Dur – natūrali, moll – natūrali, harmoninė, melodinė. Paralelių gamų sąvoka; 1.1.2. intervalai: visi paprastieji tonacijoje ir nuo garso↑↓: *pad4* ir *sum5* su sprendimu (natūraliame mažore bei harmoniniame minore); 1.1.3. akordai: *T, S, D* ir apvertimai tonacijose. D_7 ir jo apvertimai su sprendimu tonacijose; 1.1.4. kadencijos ir harmoniniai junginiai su minėtais akordais (pvz.: $T_5 - S_6 - T_{64} - D_7 - T$); 1.1.5. T_5 , D_6 , D_{65} , T.
1.2. Tiksliai solfedžiuoti vienbalses ir dvibalses melodijas įvairiose dermėse	1.2.1. Lietuvių liaudies dainų, kompozitorių kūrinių ištraukų ir nežinomo muzikinio teksto solfedžiavimas (dermėse iki 4 ženklų),kanonai, ostinatinė melodija, sukurti melodiją duotam ritmui; 1.2.2.Transponavimas iš lapo sekunda aukštyn ir žemyn.
1.3. Atliekant dvibalses melodijas, girdėti kitą balsą.	1.3.1. Siekti harmoninės darnos atliekant dvibalses melodijas, išlaikant tempą, ritmą, dinamiką.
2. Veiklos sritis – ritmavimas.	

Nuostata – siekti ritmavimo tikslumo.	
Esminis gebėjimas – atpažinti ir atlikti ritminius darinius paprastuose ir sudėtiniuose metruose.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Tiksliai atlikti ritminius darinius paprastuose ir sudėtiniuose metruose.	2.1.1. Žinoti dviejų, trijų, keturių dalių metrus. 2.1.2. atpažinti ir atlikti ritmines grupes: 2.1.3. atliekant vienbalses dvibalses melodijas, naudoti pagrindines dirigavimo schemas.
2.2. Sukurti ritminius darinius paprastuose ir sudėtiniuose metruose.	2.2.1. Gebėti sukurti ir užrašyti ritminius darinius naudojant žinomus muzikinius ženklus. 2.2.2. Gebėti sukurti melodijai ritminį pritarimą.
3. Veiklos sritis – muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas.	
Nuostata – pritaikyti teorines muzikos žinias.	
Esminis gebėjimas – klausa atpažinti, apibūdinti ir užrašyti skambantį muzikinį tekstą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Klausa atpažinti ir užrašyti klausomą muzikos tekstą.	3.1.1. Vienbalsė melodija (2 sakiniai). Ritminis, intervalų ir akordų diktantas.3.1.2. Melodijos judėjimas *T,S,D* ar D_7 ir jų apvertimų garsais; 3.1.3. melodijos šuoliai: V-II; IV- I; II-IV; V-VII; IV-VII; IV-VII.
3.2. Atpažinti ir užrašyti girdėtą arba sukurtą melodiją.	3.2.1. Naudotis muzikos ženklais ir gebėti paaiškinti jų reikšmes; 3.2.2. melodijoje atpažinti išmoktų akordų intervalų melodinę liniją.
6 klasė (pagrindinio ugdymo tretieji metai)	
1. Veiklos sritis – intonavimas.	
Nuostata – siekti tikslumo intonuojant atliekamą muziką.	
Esminis gebėjimas – tiksliai intonuoti melodijas mažoro, minoro ir kitose dermėse.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Intonuoti gamas, intervalus bei akordus mažoro ir minoro dermėse ir nuo garso.	1.1.1. Gamos: mažorinės ir minorinės iki 5 ženklų (imtinai). Dur-natūrali, moll-natūrali, harmoninė, melodinė. Laipsnių intonavimas. Melodija su chromatizmais, moduliacija bei nukrypimais į dominantės tonaciją; 1.1.2. intervalai: visi paprastieji tonacijoje ir nuo garso↑↓: *pad2* ir *sum7*, *pad4* ir *sum5* su sprendimu (harmoniniam mažore bei natūraliam minore); 1.1.3. akordai: T, S, D ir apvertimai tonacijose ir nuo garso. D_7 ir jo apvertimai su sprendimu tonacijose, VII_{sum5}; 1.1.4. kadencijos ir harmoniniai junginiai su minėtais akordais (pvz. *T-* D_{56} *-T-* $VII_{sum.5}$*-T).*
1.2. Tiksliai solfedžiuoti vienbalses ir dvibalses melodijas įvairiose dermėse.	1.2.1. Lietuvių liaudies dainų, sutartinių, kompozitorių kūrinių ištraukų ir nežinomo muzikinio teksto solfedžiavimas (dermėse iki 5 ženklų);

	1.2.2. transportavimas iš lapo *sekunda* ir *tercija* aukštyn ir žemyn; 1.2.3. diatoninės sekvencijos su žinomais ritminiais – intonaciniais elementais.
2. Veiklos sritis – ritmavimas.	
Nuostata – siekti ritmavimo tikslumo.	
Esminis gebėjimas – atpažinti ir atlikti ritminius darinius sudėtiniuose ir mišriuose metruose.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Tiksliai atlikti ritminius darinius sudėtiniuose ir mišriuose metruose.	2.1.1. Žinoti metrus: 2/2 (¢), 3/2; 2.1.2. atpažinti ir atlikti ritmines grupes: 2.1.3. atliekant vienbalses, dvibalses melodijas, naudoti pagrindines ir sudėtines dirigavimo schemas.
2.2. Sukurti ritminius darinius sudėtiniuose, kintamuosiuose ir mišriuose metruose.	2.2.1. Gebėti sukurti ir užrašyti ritminius darinius naudojant žinomus muzikinius ženklus; 2.2.2. suvokti natų grupavimo principus.
3. Veiklos sritis – muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas.	
Nuostata – pritaikyti teorines muzikos žinias.	
Esminis gebėjimas – klausa atpažinti, apibūdinti ir užrašyti skambantį muzikinį tekstą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Klausa atpažinti ir užrašyti klausomą muzikos tekstą.	3.1.1. Užrašyti melodiją naudojant išmoktus ritminius-intonacinius elementus 3/8, 6/8 metruose; 3.1.2. ritminis, intervalų ir akordų diktantas; 3.1.3. melodijos judėjimas T, S, D ar D_7 ir jų apvertimų garsais.
3.2. Atpažinti ir užrašyti girdėtą arba sukurtą melodiją.	3.2.1. Naudotis muzikos ženklais ir gebėti paaiškinti jų reikšmes; 3.2.2. melodijoje atpažinti išmoktų akordų intervalų melodinę slinktį.
3.3. Kūrybinės užduotys.	3.3.1. Sukurti melodiją iš T, S, D laipsnių garsų, pabaigti pradėtą melodiją.
7 klasė (pagrindinio ugdymo ketvirtieji metai)	
1. Veiklos sritis – intonavimas.	
Nuostata – siekti tikslumo, intonuojant atliekamą muziką.	
Esminis gebėjimas – tiksliai intonuoti melodijas mažoro, minoro ir kitose diatoninėse dermėse.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Intonuoti gamas, intervalus bei akordus mažoro ir minoro dermėse ir nuo garso.	1.1.1. Gamos – mažorinės ir minorinės iki 6 ženklų (imtinai). Dur – natūrali, harmoninė, moll – natūrali, harmoninė, melodinė. Dermės-eolinė, dorinė, fryginė, joninė, lydinė, miksolydinė, pentatonika; 1.1.2. muzikinė sąvoka - *kvintų ratas*; 1.1.3. intervalai - visi paprastieji tonacijoje ir nuo garso↑↓. *pad2* ir *sum7*, *pad4* ir *sum5* su sprendimu (harmoniniam mažore bei natūraliam minore) tonacijoje ir nuo garso;

	1.1.4. akordai –T,S,D trigarsiai ir jų apv., D7 su apvertimais ir sprendimu, *VII$_7$, VII sum$_5$, II sum$_5$* su sprendimu tonacijoje ir nuo garso; 1.1.5. kadencijos ir harmoniniai junginiai su minėtais akordais.
1.2. Tiksliai solfedžiuoti vienbalses ir dvibalses melodijas įvairiose dermėse.	1.2.1. Lietuvių liaudies dainų, sutartinių, kitų tautų liaudies dainų, kompozitorių kūrinių ištraukų solfedžiavimas (dermėse iki 6 ženklų bei kitose diatoninėse dermėse); 1.2.2. nežinomo muzikinio teksto solfedžiavimas; 1.2.3. sekvencijos su chromatizmais.
1.3. Atliekant dvibalses melodijas, girdėti kitą balsą.	1.3.1. Siekti harmoninės darnos atliekant dvibalses melodijas, išlaikant tempą, ritmą, dinamiką; 1.3.2. analizuoti melodijas naudojant naujus muzikinės kalbos elementus, sąvokas.
2. Veiklos sritis – ritmavimas.	
Nuostata – siekti ritmavimo tikslumo.	
Esminis gebėjimas – atpažinti ir atlikti ritminius darinius sudėtiniuose, kintamuosiuose ir mišriuose metruose.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Tiksliai atlikti ritminius darinius sudėtiniuose, kintamuosiuose ir mišriuose metruose.	2.1.1. Atpažinti ir atlikti sudėtingesnes ritmines grupes taktuose ir tarp taktų: 2.1.2. atliekant vienbalses ir dvibalses melodijas, naudoti pagrindines ir sudėtines dirigavimo schemas mišriuose ir kintamuosiuose metruose.
2.2. Sukurti ritminius darinius sudėtiniuose, kintamuosiuose ir mišriuose metruose.	2.2.1. Gebėti sukurti ir užrašyti ritminius darinius naudojant žinomus muzikinius ženklus; 2.2.2. suvokti natų grupavimo principus, mokėti paaiškinti, analizuoti natų grupavimo ypatumus.
3. Veiklos sritis – muzikos teksto klausymasis, atpažinimas ir užrašymas.	
Nuostata – pritaikyti teorines muzikos žinias.	
Esminis gebėjimas – klausa atpažinti, apibūdinti ir užrašyti skambantį muzikinį tekstą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Klausa atpažinti ir užrašyti klausomą muzikos tekstą.	3.1.1. Užrašyti melodiją naudojant išmoktus ritminius-intonacinius elementus, chromatizmus (pereinamuosius ir pagalbinius). Mokėti paaiškinti jų užrašymo ypatumus; 3.1.2. ritminis, intervalų ir akordų diktantas (raštu ir žodžiu); 3.1.3. sukurti melodijas skirtingiems tempams 3.1.4. sukurti melodiją, kurioje būtų charakteringieji intervalai.
3.2. Atpažinti ir užrašyti girdėtą arba sukurtą melodiją.	3.2.1. Naudotis muzikos ženklais ir gebėti paaiškinti jų reikšmes kuriant melodijas; 3.2.2. melodijoje atpažinti išmoktų akordų intervalų melodinę slinktį;

	3.2.3. vartoti muzikines sąvokas ir terminus analizuojant muzikinį tekstą.

24. Solfedžio turinio apimtis (4-7 klasėse):

24.1. intonavimas ir solfedžiavimas:

24.1.1. vienbalsių ir dvibalsių harmoninių arba polifoninių melodijų ir dainų solfedžiavimas;

24.1.2. trijų rūšių mažorinių ir minorinių gamų dainavimas, dermių laipsnių intonavimas;

24.1.3. natų skaitymas ir transportavimas smuiko ir boso raktuose;

24.1.4. harmoninių ir melodinių intervalų dainavimas dermėje nuo garso;

24.1.5. T, S, D, D_7 akordų ir jų apvertimų, VII_7, VII_7^0 padidintų ir sumažintų kvintakordų sudarymas ir dainavimas dermėje.

24.2. Ritmavimas:

24.2.1. sudėtingesnių ritminių darinių atpažinimas, atlikimas ir dirigavimas;

24.2.2. paprasti, sudėtiniai, mišrūs ir kintamieji metrai.

24.3. Muzikos tekstų atpažinimas ir užrašymas:

24.3.1. mažoras ir minoras (natūralus, harmoninis, melodinis), intervalai, akordų užrašymo būdai, pagrindinės funkcijos, T, S, D, D_7 akordai ir jų apvertimai, padidinti ir sumažinti kvintadorai, vienbalsiai, dvibalsiai rimtiniai ar melodiniai sakinio ar periodo trukmės diktantai;

24.3.2. melodinių ir ritminių frazių kūrimas ir užrašymas, panaudojant įprastus būdus bei informacines kompiuterines technologijas.

IV SKYRIUS
MUZIKOS ISTORIJA

25. Muzikos istorija – pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies privalomojo branduolio dalis.

26. Muzikos istorijos paskirtis – padėti mokiniams pažinti vokalinės ir operinės muzikos ypatumus, suprasti vokalinės muzikos kvalifikaciją, pažinti balso tembrus, vokalinių ansamblių ir chorų rūšis, apžvelgti vokalinės ir operinės muzikos žanrus ir formas istoriniu kontekstu. Pagrindinio ugdymo pirmos dalies pakopoje mokiniai kryptingai ugdosi muzikos klausymosi ir identifikavimo, vertinimo gebėjimus, plėtoja muzikinį raštingumą pažindami įvairių epochų reikšmingiausius kompozitorių vokalinės muzikos kūrinius, operas.

27. Muzikos istorijos tikslas – sudaryti muzikai gabiems mokiniams palankias sąlygas kryptingai ugdytis vokalinės ir operinės muzikos pažinimą, stiliaus sampratą, požiūrį į vokalinės ir operinės muzikos reiškinius, suteikiant reikalingų muzikos kalbos žinių ir gebėjimų pagrindus.

28. Muzikos istorijos uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

28.1. išmoktų skirti balsų tembrus, žinotų vokalinių ansamblių ir chorų atlikėjų sudėtis, operos žanro ypatumus, struktūrą ir atlikėjus;

28.2. pažintų istorinių epochų vokalinės ir operinės muzikos žanrus ir formas;

28.3. susipažintų su konkrečių Vakarų Europos muzikos stilių epochomis, žymiausiais kompozitoriais, ryškiausiais jų vokaliniais kūriniais, operomis;

28.4. įgytus gebėjimus įprasmintų dalyvaudami kultūriniuose muzikiniuose renginiuose.

29. Muzikos istorijos dalyką sudaro dvi veiklos sritys:

29.1. muzikos kūrinių klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas;

29.2. muzikos sociokultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas.

30. Didaktinės nuostatos:

30.1. muzikos istorijos programa nubrėžia pagrindines gaires mokytojams planuojant mokinių mokymą ir mokymąsi. Muzikos istorija yra integralus dalykas. Programoje mokinių pasiekimų užduotys individualizuojamos pagal mokinių galimybes, atitinkančias atlikėjo instrumentinės raiškos dalykus. Vokalinės, chorinės ir operinės muzikos istorijos mokymasis siejamas su bendrojo ugdymo dalykų (literatūra, istorija, geografija, užsienio kalbos, dailės istorija) turiniu, informacinėmis

komunikacinėmis technologijomis. Šios integracijos padės nuo mokymo pereiti prie mokymosi, padarys mokymąsi įdomesnį, padės plėtoti mokinių gabumus ir atskleisti jų kūrybiškumą. Sudaroma galimybė vokalinės, chorinės bei operinės muzikos istorijos žinias pritaikyti sociokultūriniu kontekstu, jas sieti su pagrindinio ugdymo antros dalies programa. Aktyvios ir integralios veiklos bei užduotys padės palaikyti mokinių mokymosi motyvaciją ir suprasti įgytų vokalinės, chorinės ir operinės muzikos istorijos žinių svarbą toliau mokantis ir pritaikant žinias savo pasirinktoje specialybėje.

30.2. Pagrindinė ugdymo forma yra pamoka. Į ugdymo procesą pagal pamokos tikslus ir turinį integruotos edukacinės išvykos į vokalinės, chorinės muzikos koncertus, operos spektaklius, susitikimai su solistais, chorų dirigentais ir kt. Svarbu ugdyti mokinių kritinį mąstymą, gebėjimą argumentuoti, ieškoti, atsirinkti ir vertinti informaciją. Pamoka organizuojama taip, kad mokiniai mokytųsi naudotis įvairiais informaciniais šaltiniais (knygomis, enciklopedijomis, duomenų bazėmis, internetu), mokomosiomis kompiuterių programomis. Ugdymo procese taikomi aktyvieji mokymo metodai (darbas grupėmis, projektiniai darbai). Toks darbas skatina mokinių savarankiškumą, kūrybiškumą, gebėjimą bendradarbiauti su mokytoju ir mokyklos bendruomene. Svarbiausios savarankiško darbo formos yra: muzikos klausymasis, vertinimas, diskusijos, išvykos į koncertų sales. Taikomos teorinės ir praktinės užduotys – testai, kūrybinės darbo formos – pasirinktas atlikėjo raiškos repertuaro istorinis ir stilistinis pristatymas bei kūrinių apibūdinimas pagal numatytus muzikos istorijos programos kriterijus, koncertų aprašymai, interviu. Būtina skatinti mokinių savarankiškumą, domėjimąsi žymiausiais renesanso, baroko, klasicizmo, romantizmo ir XX amžiaus kompozitoriais ir jų reikšmingiausiais vokaliniais kūriniais, operomis. Pasinaudojant informacinėmis technologijomis ieškoti skirtingų kūrinių interpretacijų, kurios leistų pamokose diskutuoti, aptariant pagrindinius stilistikos ir atlikimo niuansus, taikant taisyklingą muzikos terminiją, sąvokas ir žodžių formas.

30.3. Mokinių pasiekimai nustatomi pagal mokėjimą identifikuoti ir vertinti vokalinius, chorinius muzikos kūrinius, operas, atliekant apklausas žodžiu ir raštu, kontrolinius rašto darbus. Taikomi visi vertinimo būdai (diagnostinis, formuojamasis, apibendrinamasis). Itin svarbus formuojamasis vertinimas, kuris padeda išsaugoti mokymosi motyvaciją, ugdyti pozityvų požiūrį į muzikos istoriją. Vertinimo informacija apie tai, kaip mokiniams sekasi, renkama formaliojo ir neformaliojo stebėjimo būdu, atsižvelgiant į darbo formas, pamokos uždavinius, mokinių galimybes. Vertinant pabrėžiama, kokią individualią pažangą mokinys padarė. Iš vertinimo mokiniui turi būti aiški ugdymo rezultatų perspektyva, kuria linkme mokiniui reikia veikti, kad rezultatai būtų geresni.

31. Mokinių pasiekimai:

<table>
<tr><td colspan="2">1. Veiklos sritis – muzikos kūrinių klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nuostata – pažinti, suprasti ir domėtis įvairių tautų vokalinės, chorinės ir operinės muzikos tradicijomis, jausti atsakomybę už išsakomas mintis.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Esminis gebėjimas – remiantis sukaupta muzikos istorijos ir kitų mokomųjų dalykų patirtimi atpažinti vokalinės, chorinės ir operinės muzikos kūrinius, juos apibūdinti ir vertinti.</td></tr>
<tr><td>Gebėjimai</td><td>Žinios ir supratimas</td></tr>
<tr><td>1.1. Iš klausos atpažinti ir apibūdinti antikos, viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo, romantizmo, XX amžiaus vokalinius, chorinius muzikos kūrinius, operų fragmentus.</td><td>1.1.1. Nustatyti, kuriam istoriniam periodui priklauso kūrinys;
1.1.2. nurodyti viduramžių, renesanso, baroko, klasicizmo, romantizmo, XX amžiaus kūrinio kompozitorių;
1.1.3. identifikuoti klausomų muzikos kūrinių atlikėjų sudėtį, atpažinti dainininkų balsus, vokalinių ansamblių, chorų sudėtis.</td></tr>
</table>

1.2. Apibūdinti ir vertinti vokalinius bei chorinius muzikos kūrinius, operos fragmentus istoriniu kontekstu nuo viduramžių iki XXI a. laikų.	1.2.1. Tikslingai ir taisyklingai vartoti specifinius terminus ir apibūdinimus; 1.2.2. atpažinti nurodytos epochos vokalinės, chorinės ir operinės muzikos žanrus bei formas; 1.2.3. pritaikant kompleksinę medžiagą apie epochą, kompozitorių, paaiškinti vokalinių, chorinių ir operinių kūrinių skirtumus.
2. Veiklos sritis – muzikos sociokultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas.	
Nuostata – domėtis savo aplinkos muzikiniais kultūriniais reiškiniais, lankytis vokalinės muzikos koncertuose, operos spektakliuose. Mėgautis muzika – nuolat jos klausytis.	
Esminis gebėjimas – apibūdinti muzikos socialinį kultūrinį kontekstą, stebėti ir vertinti savo aplinkos muzikinius reiškinius, aktyviai juose dalyvauti.	
2.1. Lankyti ir vertinti vokalinės muzikos koncertus, operų spektaklius.	2.1.1. Apibūdinti išgirstų muzikos kūrinių istorinį, kultūrinį kontekstą; 2.1.2. nusakyti nūdienos Lietuvos vokalinės, chorinės, operinės kultūros svarbą visuomenės gyvenime; 2.1.3. nurodyti Lietuvos ir pasaulio žymiausius operos solistus, chorus, dainininkus, operos teatrus ir koncertines sales.
2.2. Aktyviai dalyvauti klasės, mokyklos kultūrinėje veikloje, meniniuose projektuose.	2.2.1. Apibūdinti meninės veiklos formas ir jų reikšmę savo aplinkos socialiniam kultūriniam gyvenimui; 2.2.2. parengti ir pristatyti pamokose, mokyklos projektuose savo kūrybinius darbus: rašinius apie išklausytus koncertus, pristatymus apie operos solistus, chorus, operos teatrus ir koncertų sales;

32. Turinio apimtys:

32.1. vokalinės muzikos bruožai, 7 klasė: žmogaus balsas (diskantas, sopranas, mecosopranas, altas, tenoras, baritonas, bosas), vokaliniai ansambliai (duetas, tercetas, kvartetas ir t. t.), chorų rūšys (lygių balsų, mišrūs); vokalinės muzikos žanrai: daina, himnas, lopšinė, baladė, barkarolė, grigališkasis choralas, organumas, madrigalas, motetas, mišios, requiem, kantata, oratorija, Stabat Mater, Magnificat ir kt.; vokalinės muzikos atlikėjai: dainininkų balsų rūšys – diskantas, sopranas, mecosopranas, altas, tenoras, baritonas, bosas; vokaliniais ansambliai (duetas, tercetas, kvartetas ir t. t.); chorų rūšys (lygių balsų (vyrų, moterų, berniukų, mergaičių), mišrūs).

32.2. Vokalinės muzikos istorines epochas reprezantuojantys kompozitoriai ir kūriniai, 7 klasė:

32.2.1. viduramžiai – grigališkojo choralo pavyzdys, sekvencija „Dies irae“, Leonino, Perotino organumai (pasirinktinai);

32.2.2. renesansas – G. Palestrinos „Popiežiaus Marcelijaus mišios“, O. di Lasso, C. Janeqiuno, C. Monteverdi motetai, madrigalai ir kitų kompozitorių kūriniai (pasirinkitinai);

32.2.3. barokas – G. B. Pergolesi Stabat Mater: Stabat mater dolorosa, J. S. Bacho Mišių h-moll fragmentai; kantana Nr. 147: „Jesu meine Freude“; G. F. Händelio oratorijos „Mesijas“ choras „Aleliuja“;

32.2.4. Klasicizmas – W. A. Mozarto „Requiem“ fregmentai;

32.2.5. Romatnizmas – F. Schuberto daina „Forelė“, baladė „Girių karalius“, dainos iš vokalinių ciklų (pasirinktinai);

32.2.6. XX amžius – C. Ofro choras „O fortūna“ iš sceninės kantatos „Carmina burana“;

32.2.7. XX amžiaus lietuvių muzika: J. Naujalio, Č. Sasnausko, M. K. Čiurlionio, J. Gruodžio, S. Šimkaus solo dainos ir harmonizuotos liaudies dainos (pasirinktinai); E. Balsio oratorijos „Nelieskiete mėlyno gaublio“ III dalis; B. Kutavičiaus oratorija „Paskutinės pagonių apeigos“ ir kitų kompozitorių kūriniai (pasirinktinai).

32.3. Operinės muzikos bruožai, 8 klasė: operos struktūra: soliniai numeriai, ansambliai, chorai, orkestriniai numeriai. Operos kilmė ir istorinė raida (barokas, klasicizmas, romantizmas, XX amžius). Operos žanrai: opera seria, opera buffa, istorinė opera, lyrinė opera, realistinė opera, opera pagal legendas ir mitus, tautinė opera, XX amžiaus opera, lietuvių opera, operetė, miuziklas, roko opera.

32.4. Nagrinėjami operinės muzikos istorines epochas reprezentuojantys kompozitoriai ir kūriniai, 8 klasė:

32.4.1. Barokas – C. Monteverdi operos „Orfėjas“ fragmentai;

32.4.2. Klasicizmas – Chr. W. Glücko operos „Orfėjas ir Euridikė“, W. A. Mozarto operos „Figaro vedybos“ fragmentai;

32.4.3. Romantizmas – G. Rosini operos „Sevilijos kirpėjas“ fragmentai, G. Verdi operos „Aida“ fragmentai, R. Wagnerio operos „Tanhoizeris“ fragmentai, G. Bizet operos „Karmen“ fragmentai;

32.4.4. XX amžiaus opera – C. Debussy operos „Pelėjas ir Melizanda“, G. Puccinio operos „Bihema“, A. Bergo operos „Vocekas“, G. Gershwino operos „Porgis ir Besė“ ir kitų XX a. kompozitorių operos ir fragmentai (pasirinktinai);

32.4.5. lietuvių opera – M. Petrausko operos „Birutė“, V. Klovos operos „Pilėnai“ ir kitų lietuvių kompozitorių operos ir fragmentai (pasirinktinai);

32.4.6. operetė: J. Strausso operetės „Vienos kraujas“, F. Leharo operetės „Linksmoji našlė“, I. Kamano operetės „Bajaderė“ fragmentai (pasirinktinai);

32.4.7. miuziklas: L. Bernsteino miuziklo „Vestsaido istorija“, R. Rodgerso miuziklo „Muzikos garsai“, G. Kuprevičiaus miuziklo „Ugnies medžioklė su varovais“, V. Ganelino miuziklo „Velnio nuotaka“ ir kitų kompozitorių miuziklų fragmentai (pasirinktinai);

32.4.8. roko opera: A. L. Weberio „Jesus Christ Superstar“ roko operos, lietuviškos roko operos pavyzdžiai.

33. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
1. Muzikos kūrinių klausymas, analizė, apibūdinimas ir vertinimas		
Klausydamasis vokalinės, chorinės, operinės muzikos kūrinių, mokinys nurodo jų priklausomybę epochai. Nurodo pavienius, žymiausius kompozitorius reprezentuojančius vokalinius kūrinius. Pamini kelias vokalinės muzikos žanrų ir formų savybes.	Klausydamasis muzikos kūrinių mokinys identifikuoja programos turinį sudarančių kūrinių epochą ir autorių, nurodo atlikėją, kūrinių sudėtį. Apibūdina žymiausių kompozitorių vokalinius kūrinius, operas. Atpažįsta balsų tembrus. Išvardina vokalinių ansamblių ir chorų atlikėjų sudėtis. Žino vokalinės muzikos žanrų ir formų bruožus, aiškiai reiškia savo mintis.	Klausydamasis vokalinės muzikos kūrinių, mokinys tiksliai pasako, kokia epocha, identifikuoja autorių ir kūrinio pavadinimą, nusako vokalinės muzikos žanrų ir formų skiriamuosius bruožus, atlikėjų sudėtį. Palygina skirtingų epochų kūrinius. Aiškiai reiškia savo mintis, tikslingai vartoja muzikos terminiją. Pritaikydamas kompleksinę medžiagą apie epochą, kompozitorių, paaiškina vokalinių, chorinių ir operinių kūrinių skirtumus.
2. Muzikos socialinio kultūrinio konteksto supratimas ir vertinimas		

Mokinys parengia nedidelį rašinį duota tema, jį pristato klasėje. Minimaliai domisi savo aplinkos kultūriniu gyvenimu.	Mokinys dalyvauja mokyklinėje ir užklasinėje kultūrinėje veikloje. Lanko vokalinės muzikos koncertus, operų spektaklius. Pagal muzikos istorijos dalyko programos kriterijus geba pristatyti išklausytų koncertų repertuarą. Išvardina kelis žymius Lietuvos dainininkus, chorus.	Mokinys parenka konkrečiai užduočiai atlikti deramus informacijos šaltinius. Naudoja IKT priemones užduotims atlikti, teminiams pristatymams modeliuoti. Dalyvauja mokyklos ar regiono kūrybiniuose projektuose. Noriai lanko vokalinės muzikos koncertus, operos spektaklius. Juos vertina ir apibūdina raštu, pristato klasėje. Diskutuoja, išvardina žymiausius Lietuvos ir pasaulio dainininkus, operos solistus, operos teatrus ir koncertines sales.

V SKYRIUS
II INSTRUMENTAS (FORTEPIJONAS)

34. Muzikavimas antruoju instrumentu (fortepijonu) (toliau – II instrumentas) – pasirenkamasis dalykas Mokyklos įgyvendinamoje pagrindinio formalųjį švietimą papildančio ugdymo programoje. Joje mokosi mokiniai, baigę pradinio muzikinio formalųjį švietimą papildančio ugdymo programą.

35. II instrumento paskirtis – ugdyti bendruosius muzikavimo gebėjimus ir suteikti antrojo muzikos instrumento muzikavimo patirtį.

36. II instrumento tikslas – puoselėjant individualumą ir prigimtines galias, padėti mokiniams įgyti antrojo muzikos instrumento muzikavimo žinių ir įgūdžių.

37. II instrumento uždaviniai:

37.1. ugdyti ir tobulinti grojimo antruoju muzikos instrumentu įgūdžius ir atskleisti jo pritaikymo galimybes;

37.2. sudaryti sąlygas atsiskleisti ir formuotis asmenybei, plėtoti kūrybinius meninius gebėjimus;

37.3. skatinti mokinių iniciatyvą ir kūrybiškumą.

38. II instrumento dalyką sudaro trys veiklos sritys:

38.1. grojimo technikos įgūdžių įvaldymas;

38.2. muzikos kūrinių interpretavimas;

38.3. atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

39. II instrumento mokymo organizavimas:

39.1. mokymosi trukmė – 4 metai;

39.2. pamokos yra individualios, skiriama 1 akademinė valanda per savaitę.

40. Mokinių pasiekimai:

1. Veiklos sritis – grojimo antruoju muzikos instrumentu technikos įgūdžių įvaldymas.	
Nuostata – įgyti muzikavimo antruoju muzikos instrumentu patirties.	
Esminis gebėjimas – atlikti nesudėtingus muzikinius kūrinius antruoju instrumentu.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Įgyti grojimo antruoju muzikos instrumentu įgūdžių.	1.1.1. Nusakyti kūrinio metrą, tempą; 1.1.2. pažinti atlikimo štrichus; 1.1.3. suvokti kūrinio tematiką.
1.2. Perteikti kūrinio nuotaiką.	1.2.1. Apibūdinti kūrinio tematiką, emocinę būseną.
2. Veiklos sritis – muzikos kūrinių interpretavimas.	
Nuostata – siekti pajausti kūrinio keliamas menines emocijas.	
Esminis gebėjimas – išraiškingai interpretuoti nesudėtingos faktūros muzikos kūrinius.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas

2.1. Žinoti muzikos kalbos elementus.	2.1.1. Apibūdinti kūrinio stilių, tematiką, turinį.
2.2. Raiškiai perteikti kūrinių emocijas.	2.2.1. Pažinti ir nusakyti dinamikos ženklus; 2.2.2. apibūdinti ir aptarti savo atliekamo kūrinio interpretaciją.
3. Veiklos sritis – atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostata – dalyvauti koncertuose, pasirodymuose scenoje.	
Esminis gebėjimas – koncerte antruoju instrumentu atlikti programą.	
3.1. Kultūringai elgtis scenoje.	3.1.1. Suvokti atlikėjo sceninio elgesio taisykles.
3.2. Dalyvauti mokyklos muzikiniuose renginiuose.	3.2.1. Koncertuoti mokyklos, rajono, respublikos renginiuose.
3.3. Pritaikyti grojimo antruoju instrumentu įgūdžius kitose srityse.	3.3.1. Nurodyti, kurioms pamokoms pasiruošti padeda grojimas antruoju instrumentu.

41. Turinio apimtys:

41.1. Grojimo technikos įgūdžių įvaldymas:

41.1.1. 4 klasė:

41.1.1.1. technikos įgūdžių tobulinimas, muzikinės atminties, ritmo pojūčio lavinimas, kūrinių meninio turinio suvokimo formavimas;

41.1.1.2. per mokslo metus išmokstama: 4 - 6 kūriniai. Stambios formos, polifonijos kūriniai, etiudai, gamos yra skiriamos, atsižvelgiant į mokinio gebėjimus ir poreikį.

41.1.2. 5 klasė:

41.1.2.1. tolesnis muzikos suvokimo plėtojimas. Garso kokybės, štrichų tobulinimas. Ugdomas moksleivio poreikis muzikuoti, didesnį dėmesį skiriant muzikiniam kūrinio išpildymui: frazavimui, dinaminiam atlikimui;

41.1.2.2. per mokslo metus išmokstama 6 kūriniai. Stambios formos, polifonijos kūriniai, etiudai, gamos yra skiriamos, atsižvelgiant į mokinio gebėjimus ir poreikį.

41.1.3. 6 klasė:

41.1.3.1. muzikos kūrinio suvokimo plėtojimas. Garso kokybės, štrichų atlikimo tobulinimas, frazavimas. Pamokose diskutuojama apie atliekamų kūrinių interpretaciją, atskleidžiant moksleivio kūrybiškumą bei perteikti jį atliekant programą;

41.1.3.2. per mokslo metus išmokstama 6 kūriniai. Stambios formos, polifonijos kūriniai, etiudai, gamos yra skiriamos, atsižvelgiant į mokinio gebėjimus ir poreikį.

41.1.4. 7 klasė:

41.1.4.1. muzikos kūrinių atlikimo technikos tobulinimas, daugiau dėmesio skirti gražaus, tolygaus garso išgavimui, dinaminiam kūrinio subtilumui pasiekti. Ugdyti savarankiškumą, emocinį muzikos pajautimą;

41.1.4.2. per mokslo metus išmokstama 6 kūriniai. Stambios formos, polifonijos kūriniai, etiudai, gamos yra skiriamos, atsižvelgiant į mokinio gebėjimus ir poreikį.

41.2. Muzikos kūrinių interpretavimas (4-7 klasės):

41.2.1. nesudėtingų muzikos kūrinių formų pagrindinių sintaksinių elementų, nuotaikos, dinaminio plano apibūdinimas ir atlikimas;

41.2.2. pamokose diskutuojama apie atliekamų kūrinių interpretaciją, atskleidžiant moksleivio kūrybiškumą bei perteikti jį atliekant programą.

41.3. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje (4-7 klasės):

41.3.1. kūrinių viešas atlikimas ir įsivertinimas, sceninės patirties pradmenys;

41.3.2. visi mokiniai dalyvauja I pusmečio Adventiniame koncerte tėvams. II pusmečio akademiniame koncerte mokinys atlieka du skirtingų charakterių kūrinius;

41.3.3. mokiniams sudaromos sąlygos dalyvauti įvairiuose mokyklos, rajono, respublikos renginiuose.

VI SKYRIUS
ORKESTRAS

42. Tautinių instrumentų orkestrinis muzikavimas (toliau – Orkestras) – atlikėjo raiškos Pagrindinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programos muzikos dalies branduolį pagal pagrindinį dalyką papildantis dalykas.

43. Orkestro paskirtis:

43.1. Orkestro programa skirta muzikos atlikėjo dalykinėms ir bendrosioms kompetencijoms ugdyti muzikuojant orkestre. Orkestras programos kontekste suprantamas kaip didelės sudėties (10–18 dalyviai) atlikėjų grupė, atliekanti įvairaus žanro muziką;

43.2. kiekvienam Orkestro dalyviui sudaromos galimybės pritaikyti įgytą patirtį ir plėtoti dalykinę specializacijos kompetenciją.

44. Orkestro tikslas – suteikti orkestrinio muzikavimo pagrindus, plėtoti asmeninę ir socialinę mokinių kompetenciją.

45. Orkestro uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

45.1. gilintųsi į orkestrinio muzikavimo specifiką ir ypatumus;

45.2. pritaikytų įgytus atlikimo technikos gebėjimus ir plėtotų juos kolektyviai muzikuodami;

45.3. mokytųsi analizuoti, atskleisti ir interpretuoti įvairių epochų muziką;

45.4. ugdytųsi pasitikėjimą ir atsakomybę, bendravimo kultūrą ir kauptų sceninę patirtį.

46. Orkestro dalyką sudaro trys veiklos sritys:

46.1. orkestrinio pojūčio ugdymas;

46.2. kūrinių orkestrams interpretavimas;

46.3. atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

47. Didaktinės nuostatos:

47.1. muzikavimas orkestre tiek mokiniams, tiek klausytojų auditorijai pristatant kūrybinio darbo rezultatą teikia džiaugsmo ir pasitenkinimo. Ypač didelė paskata mokytis ir stengtis puikiai parengti programą atsiranda planuojant konkrečius koncertus, dalyvaujant įvairiuose renginiuose. Todėl koncertinė veikla yra viena iš svarbesnių programos įgyvendinimo sudedamųjų dalių.

47.2. Vidurinės paauglystės metu, kuri sutampa su šios ugdymo pakopos laikotarpiu, asmens pokyčių raidai teigiamą įtaką daro teisingai orientuota veikla. Asmenybės, ypač berniukų, tapatumo formavimui didelę įtaką daro išorinė socialinė aplinka. Todėl muzikavimas ansamblyje, suteikiantis mokiniams galimybę visapusiškai bendrauti ir bendradarbiauti kūrybinėje veikloje, ugdo bendruosius gebėjimus, veikia charakterį, atsakomybę, organizuotumą, drausmę ir kitas savybes.

47.3. Programa parenkama atsižvelgiant į kiekvieno orkestro nario gebėjimų ir pasiekimų lygį, individualias charakterio ir muzikinio mąstymo savybes. Per pamokas siejamos įgytos teorinės žinios ir praktiniai įgūdžiai padeda perteikti ir atlikti įvairių epochų, skirtingos stilistikos ir nuotaikos muzikos kūrinius, ugdomi interpretaciniai gebėjimai. Geriausias rezultatas pasiekiamas sudarius optimalią orkestro sudėtį pagal suderintą visų dalyvių pajėgumo santykį ir atliekamų funkcijų paskirstymą. Repertuaro sudėtingumo lygis neturi viršyti visų atlikėjų bendro pajėgumo. Šiuo atžvilgiu didelė atsakomybė už rezultatą tenka dalyko mokytojui.

47.4. Taikant įvairius mokymo(si) metodus – individualų ir grupinį darbą, diskusijas, bendrus kūrybinius ieškojimus, atlikto kūrinio ar koncertinės programos aptarimą, koncertų lankymą, įrašų klausymą – mokiniai skatinami dirbti kūrybiškai, ieškoti visiems priimtino interpretacinio sprendimo ir darnaus muzikavimo.

47.5. Per pamokas tobulinami skaitymo iš natų gebėjimai, ugdomas poreikis aktyviam savarankiškam individualiam darbui ir repetavimui grupėje.

47.6. Nors veikla orkestre daugeliu atžvilgių organizuojama bendravimo ir bendradarbiavimo principu, vertinamas kiekvieno mokinio individualus darbas, įnašas į bendrą veiklos produktą ir pasiekimai. Mokytojas mokinių mokymosi rezultatus korektiškai aptaria bendrai ir individualiai su

kiekvienu orkestro dalyviu. Aptarime dalyvauja visi mokiniai, jiems svarbus grįžtamasis ryšys, padedantis įvertinti daromą pažangą ar priešingai. Atsiskaitymai organizuojami viešo koncerto forma.

48. Mokinių pasiekimai:

<table>
<tr><td colspan="2">1. Veiklos sritis – orkestrinio ansambliškumo pojūčio ugdymas.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nuostatos. Ugdytis atlikėjo muzikinę reakciją ir organizuotumą. Atsakingai reaguoti į individualių užduočių įvykdymą. Siekti aktyvaus tarpusavio bendradarbiavimo ir susiklausymo.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Esminis gebėjimas. Intuityviai emocionaliai jausti, girdėti ir tiksliai techniškai atlikti savo partiją ansamblyje.</td></tr>
<tr><td>Gebėjimai</td><td>Žinios ir supratimas</td></tr>
<tr><td>1.1. Organizuotai pradėti ir užbaigti kūrinio struktūrinius elementus.</td><td>1.1.1. Nurodyti kūrinio formą, apibūdinti sudedamąsias dalis;
1.1.2. įvardyti ir naudoti tikslios pradžios ir pabaigos organizavimo būdus;
1.1.3. atidžiai sekti kolegas akimis ir reaguoti į sutartus lyderio auftaktus.</td></tr>
<tr><td>1.2. Darniai ir preciziškai orkestre perteikti muzikos kūrinio metroritminę pulsaciją.</td><td>1.2.1. Įvardyti kūrinio metrą, tempą, apibūdinti ritmo ypatumus;
1.2.2. naudoti pratimus, tobulinančius ritminio pulsavimo pojūtį ansamblyje;
1.2.3. laikytis vienodo tempo;
1.2.4. suprasti pauzių reikšmę ir svarbą, jas tiksliai išjausti ir išlaikyti;
1.2.5. aktyviai klausytis kūrinio visumos, girdėti bendrą muzikavimą.</td></tr>
<tr><td>1.3. Kokybiškai pademonstruoti savo atliekamą partiją.</td><td>1.3.1. Taikyti skaitymo iš natų įgūdžius suvokiant muzikos tekstą;
1.3.2. naudoti individualaus savarankiško darbo patirtį mokantis savo partijos;
1.3.3. praplėsti muzikinės atminties potencialą.</td></tr>
<tr><td>1.4. Muzikuojant derinti dinaminius niuansus, harmoninius / tembrinius pojūčius, nuotaiką.</td><td>1.4.1. Apibūdinti kūrinio dinaminę skalę, kulminacines vietas;
1.4.2. suprasti atskirų partijų garsinį balansą ir pritaikyti konkrečiame kūrinyje;
1.4.3. išmanyti harmoninio ir tembrinio derinimo principus, ieškoti garso skambėjimo grožio.</td></tr>
<tr><td colspan="2">2. Veiklos sritis – kūrinių orkestrams interpretavimas.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nuostatos. Bendromis pastangomis ieškoti ir rasti visiems priimtinus kūrinio atskleidimo ir perteikimo sprendimus. Kūrybingumui pasitelkti lakią fantaziją, eksperimentuoti.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Esminis gebėjimas. Pasitelkus bendrąjį muzikinį mąstymą suvokti, išgyventi ir paveikiai interpretuoti atliekamą kamerinę muziką.</td></tr>
<tr><td>2.1. Diskutuojant analizuoti ir vertinti atliekamus kūrinius.</td><td>2.1.1. Pasiskirsčius funkcijomis, informacijos apie kūrinius ir jų autorius paieškai naudoti įvairius šaltinius, informaciją perteikti atlikėjų grupėje;
2.1.2. detaliai apibūdinti kūrinio muzikos kalbos ypatumus, trūkstamą informaciją kolektyviai papildyti;
2.1.3. pasakyti savo nuomonę apie kūrinio poveikį atlikėjui, klausytojui ir išklausyti kitų nuomonę.</td></tr>
</table>

2.2. Bendradarbiaujant suderinti kūrinio interpretacinį sumanymą.	2.2.1. savais žodžiais nusakyti kūrinio tematiką ir turinį; 2.2.2. išmanyti nagrinėjamos muzikos specifiškumą ir atlikimo ypatumus; 2.2.3. pritaikant individualią patirtį siūlyti savo interpretacinius sumanymus, nebijant suklysti eksperimentuoti pasitelkiant fantaziją ir vaizdinius; 2.2.4. tartis ir derinti savo nuomonę su kitais ansamblio dalyviais, pagrįsti ją įtikinamais teiginiais, pavyzdžiais.
3. Veiklos sritis – atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	
Nuostatos. Entuziastingai lygiomis partnerystės teisėmis, atliekant savo funkciją, dalyvauti koncertiniuose pasirodymuose, konkursuose, edukacinėse programose, projektuose. Ugdytis atsakomybę, sceninį laisvumą, intonavimo, elgesio, estetinę kultūrą.	
Esminis gebėjimas. Susitelkti emocionaliam ir ekspresyviam muzikavimui orkestre ir perteikti atliekamų kūrinių kompozitorių sumanymus klausytojams.	
3.1. Pristatyti kolektyvo parengtą muzikos kūrinį ar koncertinę / konkursinę programą.	3.1.1. Suprasti bendrų repeticijų svarbą ir reguliariai bei rezultatyviai jose dalyvauti; 3.1.2. būti atsakingam kitiems ir kokybiškai atlikti savo partiją, numatytą funkciją; 3.1.3. bendrauti tarpusavyje scenoje vizualiai ir susilieti su visais vidine emocine išraiška, dalyvauti išreiškiant kūrinio visumą (ir pasyvaus dalyvavimo intarpuose); 3.1.4. įgyvendinti interpretacijos sumanymą; 3.1.5. išmanyti scenos etiketo normas, jas praktikuoti; 3.1.6. reflektuoti ir įsivertinti pasirodymus.
3.2. Mokėti elgtis nestandartinėse situacijose.	3.2.1. Greitai reaguoti ir pritaikyti improvizavimo gebėjimus pamiršus tekstą; 3.2.2. perimti lyderio ar kito atlikėjo funkciją susirgus orkestro dalyviui ar esant panašioms aplinkybėms.

49. Turinio apimtys:

49.1. minimaliai orkestriniam muzikavimui mokiniai parengia du ar tris kūrinius per pusmetį. Pajėgesnės sudėties orkestrai savo repertuarą praplečia iki penkių ir daugiau kūrinių, nelygu kūrinių programos paskirtis ir siekiami tikslai (konkursų nuostatų reikalavimai, proginiai koncertai ir pan.).

49.2. Orkestrinio ansambliškumo pojūčio ugdymas. Metroritminio pulsavimo, tembrinio, intonavimo, dinaminio, garsinio balanso pojūčio tobulinimas (teorija, technikos tobulinimo būdai, praktiniai pratimai); pauzės, tušti taktai; atlikėjų funkcijos; kūrinio įžangos, frazių pradžios, pabaigos organizavimas, „paslėptas“ auftaktas, bendra vidinė pulsacija.

49.3. Kūrinių orkestrams interpretavimas. Atsižvelgiant į orkestro rūšį, sudėtį ir paskirtį, į repertuarą įtraukiama įvairesnės muzikos. Įvairių laikotarpių instrumentinė muzika, liaudies dainų išdailos, senovinės, folkloro, populiarioji, šiuolaikinė muzika. Kūrinių analizavimas, įrašų klausymas, interpretaciniai sprendimai.

49.4. Atlikėjo raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Koncertinė ir konkursinė veikla mokykloje, mieste, šalyje ir užsienyje, dalyvavimas įvairiuose renginiuose, projektuose, edukacinėse programose, komunikavimas, scenos kultūra, sceninis įvaizdis.

50. Vertinimas:

Pasiekimų lygiai		
Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
1. Orkestrinio ansambliškumo pojūčio ugdymas		

Reikia daug pastangų, kad pasiektų minimalų rezultatą. Klausosi savęs, nejaučia atlikėjų visumos. Pritrūksta susitelkimo bendrai siekti tikslo. Demonstruoja minimalius muzikavimo orkestre gebėjimus.	Orkestre panaudoja individualaus atlikėjo muzikavimo gebėjimus. Gerai išmano orkestrinio muzikavimo specifiką. Muzikuodamas jaučia ir kūrybiškai taiko klausymosi, derinimo įgūdžius. Geba pavaduoti lyderį.	Puikiai išmano orkestrinio muzikavimo specifiką. Imasi lyderio vaidmens, rodo aktyvumą ir iniciatyvumą. Daug dirba savarankiškai, puikiai įvaldo savo partiją, greitai įsimena muzikos tekstą. Geba pademonstruoti kitų atlikėjų partijas.
2. Orkestrinės muzikos kūrinių interpretavimas		
Diskusijose užima pasyvaus dalyvio poziciją. Vangiai reiškia savo nuomonę, daugiau klausosi kitų pasiūlymų. Pasitiki mokytojo ir kitų atlikėjų siūlymais dėl interpretacijos.	Dalyvauja informacijos paieškoje, jos aptarime, diskusijose, jaučia atsakomybę ir įsipareigojimą už geros ir paveikios kūrinio interpretacijos pateikimą. Siūlymus pateikia remdamasis orkestrinio muzikavimo ypatumais.	Pateikia argumentuotai kelis interpretacijos variantus, siūlo įvairius bandymų būdus. Mėgsta kūrybingai eksperimentuoti. Klausosi daug muzikos, patirties semiasi iš kitų žinomų orkestrų, ansamblių atlikėjų.
3. Muzikinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
Mokytojo skatinamas dalyvauja koncertinėje veikloje. Santūriai reiškia emocijas, sunkiai pritampa prie kitų atlikėjų. Atlieka pritariamąjį vaidmenį ar mažiau reikšmingą funkciją. Vidinė įtampa trukdo demonstruoti aukštą rezultatą.	Pozityvi nuostata papildomoms repeticijoms prieš koncertus. Siekia gerai pasirodyti. Scenoje jaučia emocinį pasitenkinimą, muzikuoja laisvai be vidinės įtampos, atsiduodamas bendram tikslui. Kontaktuoja su kitais ansamblio nariais.	Inicijuoja papildomų repeticijų laiką ir vietą. Scenoje trykšta džiaugsmu, puikiai muzikuoja imponuodamas ir uždegdamas ansamblio narius ir klausytojus. Inicijuoja orkestro sceninio įvaizdžio kūrimą, siūlo įvairias idėjas.